

Eindhoven, 20 augustus 2025

Betreft: Zienswijze op het wetsvoorstel Spoedwet vervangen omgevingswaarde stikstof

Geachte mevrouw Wiersma,

MOB licht hieronder kort haar standpunt over de spoedwet toe. Daarnaast verwijst zij naar het artikel "[Haastige spoed](#)" van prof. dr. ir. Raoul Beunen, dat de zorgen en kritiek van MOB duidelijk en uitgebreid weergeeft.

De verplichtingen die voortkomen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn veranderen niet door dit wetsvoorstel

De Vogel- en Habitatrichtlijn verplicht Nederland ervoor te zorgen dat Natura 2000-gebieden in een goede staat van instandhouding komen (of blijven), en dat deze niet mogen verslechteren. De KDW als omgevingswaarde is een belangrijke maatstaaf voor de impact van stikstofdepositie op de kwaliteit van habitats binnen die gebieden. Het is een middel waarmee bij vergunningverlening en in de rechtbank getoetst kan worden of aan de verplichtingen onder de Habitatrichtlijn wordt voldaan. De aan de KDW gekoppelde doelen die nu in de Omgevingswet staan, vormen daarmee een ondergrens van wat nodig is om aan de verplichtingen van de Habitatrichtlijn te voldoen. Het verwijderen van deze doelen verandert echter niets aan deze verplichtingen en de feitelijke opgave die het kabinet heeft om de stikstofoverbelasting in Nederland terug te brengen. Het wetsvoorstel is daarmee een wassen neus.

Zoals de rechtbank ook al aangaf in de zaak tussen Greenpeace en de Nederlandse Staat (ECLI:NL:RBDHA:2025:578 r.o 5.71 – 5.72):

Verder is in dit verband van belang dat het uit de wet halen van KDW-en niets zal veranderen aan de verplichting van de Staat om de verslechtering ten gevolge van stikstofdepositie tegen te gaan en – zo nodig – terug te draaien. Bovendien is er tot op heden geen wetenschappelijk verantwoord alternatief voor KDW/AERIUS-metingen door de regering naar voren gebracht.

Met het verlaten of verlagen van de absolute ondergrens, te weten de wettelijke stikstofdoelen, zou de Staat zich ook (nog) kwetsbaar(der) maken in geval van een door de Europese Commissie geïnitieerde inbreukprocedure, zeker als daar geen robuuste maatregelen tegenover worden gesteld. In verband met dat laatste is nog van belang dat uit het eerder genoemde Commissie/Duitsland-arrest van het Hof van 14 november 2024 (nrs. 114 en 116) valt af te leiden dat maatregelen tegen overbesteding zonder juridisch bindende en afdwingbare bepalingen niet aan de vereisten van artikel 6, tweede lid, van de Habitatrichtlijn voldoen. In dit verband is tevens van belang de brief van de Europese Commissie aan de (destijds) Minister voor Natuur en Stikstof van 28 maart 2023, waarin staat vermeld:

“Wat de doelstellingen ter vermindering van de depositie van ammoniak en stikstofoxiden in Natura 2000-gebieden betreft, is het van essentieel belang ervoor te zorgen dat de kritische depositiewaarde in geen enkel Natura 2000-gebied nog wordt overschreden, zodat elke verslechtering van de toestand een halt wordt toegevoegd en een volledig herstel van de stikstofgevoelige habitats in al deze gebieden wordt gewaarborgd. De Commissie zal nauwlettend blijven toezien op de maatregelen die Nederland daartoe neemt.”

Met het wetsvoorstel verdwijnt een oplossing voor de stikstofcrisis verder uit het zicht

Het wetsvoorstel verandert dus niets aan de verplichtingen die het kabinet heeft. Helaas draagt het voorstel wel in de negatieve zin bij aan de stikstofcrisis: Met de beoogde wijziging wordt het landelijke stikstofbeleid nog minder concreet, nog minder ambitieus en blijft het land langer in onzekerheid. De voorgestelde wettekst spreekt van “*aanzienlijke vermindering in 2035 van de uitstoot van ammoniak en stikstofoxiden door de industrie, de landbouw en mobiliteit ten opzichte van 2019*”. Het woord “aanzienlijk” is vaag, de timing in 2035 veel te laat en “ten opzichte van 2019” maakt het doel relatief: Waarom moet er ten opzichte van 2019 worden gereduceerd? Waarom is dat voldoende?

De vaagheid van deze wettekst biedt geen enkel perspectief voor zowel natuurorganisaties die de verslechtering van de natuur proberen tegen te gaan als ondernemers die op dit moment vastzitten door de stikstofcrisis. Al verschillende keren in het afgelopen half jaar hebben rechters aangegeven dat er een “noodzakelijke daling in afzienbare tijd” moet worden bewerkstelligd, omdat provincies anders in moeten gaan op verzoeken om onherroepelijk geworden natuurvergunningen in te trekken. Dat het zo ver komt, is tekenend voor zowel

de slechte staat van de natuur in Nederland als het jarenlange falende overheidsbeleid op dit gebied, waar met deze spoedwet nog een schepje bovenop wordt gedaan.

De tot dusver aangekondigde maatregelen door de Ministeriële Commissie voor Economie en Natuurherstel, die onderdeel moeten worden van het voorgestelde programma, zijn verre van voldoende zijn om te zorgen voor natuurherstel in Nederland. In combinatie met een te vaag doel op een te lange termijn, zal de voorgestelde wetswijziging de zoveelste verslechtering van de stikstofcrisis zijn in plaats van een stap vooruit.

Op zijn minst zouden de beoogde reductiepercentages (van 50% emissiereductie voor mobiliteit incl. bouw, 50% voor industrie en 42-46% voor landbouw) in de wettekst moeten worden opgenomen. Anders zijn niet eens de ondermaatse doelen van het kabinet gegarandeerd en staat het iedere volgend kabinet vrij het op te stellen programma te wijzigen naar eigen inzicht. Niet alleen qua inhoudelijke doelen, maar ook wat betreft de wettelijke borging van die doelen is het voorstel dus een stap achteruit. Overheidsbeleid moet zorgvuldig tot stand komen, duidelijk zijn voor eenieder die erdoor geraakt wordt en passen binnen nationale en internationale wetgeving. Al deze beginselen van behoorlijk bestuur worden geschonden door het wetsvoorstel.

Nederland kan alleen binnen afzienbare tijd (2-3 jaar) uit de stikstofcrisis komen middels een forse reductie van de veestapel in combinatie met een moratorium op nieuwe veestallen; en een serie voer-en managementmaatregelen die door CLM (2022) en de WUR (2024) als laaghangend fruit zijn bestempeld. Indien het kabinet hiertoe niet bereid is dan blijft Nederland nog tot na 2030 op het stikstofslot

De motivering voor de wetswijziging verdraait de werkelijkheid

In het memorie van toelichting bij het wetsvoorstel wordt aangegeven dat de voorgestelde wijziging noodzakelijk is omdat de doelen die nu in de Omgevingswet zijn opgenomen door het kabinet niet haalbaar worden geacht.

Dat het kabinet Schoof niet het beleid wil voeren dat daadwerkelijk bij zou dragen aan het oplossen van de stikstofcrisis moge inmiddels duidelijk zijn. (Politieke) wil is echter iets heel anders dan haalbaarheid – er zijn door tal van verschillende maatschappelijke organisaties en onderzoekers voorstellen gedaan waarmee de doelen gehaald kunnen worden – zie ook het artikel van prof. dr. ir. Raoul Beunen waar aan het begin van deze zienswijze naar werd verwezen. Begin dit jaar schreef MOB nog [een brief](#) aan minister-president Schoof met een pakket maatregelen waarmee Nederland van het stikstofslot kan worden gehaald. Ook de rechtbank van Den Haag achtte het doel van 50% in 2030 haalbaar in haar uitspraak in de bodemprocedure tussen Greenpeace en de Nederlandse Staat (ECLI:NL:RBDHA:2025:578 r.o. 5.75 – 5.78). Het argument dat aanpassing noodzakelijk is, is dus niet als onomstotelijk vaststaand feit te poneren, en daarmee vervalt de reden voor deze spoedwet.

De emissie-reductiedoelen die worden voorgesteld ontzien – onterecht - de veehouderij aanzienlijk.

In het memorie van toelichting wordt aangegeven dat in het nog op te stellen programma reductiedoelen zullen worden geformuleerd per sector. Het uitgangspunt daarvoor is 50% emissiereductie voor mobiliteit incl. bouw, 50% voor industrie en 42-46% voor landbouw.

De veehouderij is in Nederland verantwoordelijk voor het grootste deel aan binnenlandse stikstofuitstoot (resp. 79% van alle NH₃ uitstoot en 4% van NO_x). Het kabinet is dus van plan om juist de sector die het meeste bijdraagt aan het probleem, de hand boven het hoofd te houden. Juist in de andere sectoren is de afgelopen jaren de stikstofuitstoot al flink afgenomen (al is er nog steeds meer dan voldoende ruimte voor verbetering) – het is de veeindustrie die hier zowel de grootste bijdrage levert als het meeste inhaalwerk te doen heeft.

Conclusie

Het wetsvoorstel draagt op geen enkele manier bij aan het herstellen van de natuur, of het weer op gang brengen van vergunningverlening. In plaats daar van is het de zoveelste vertraging op het nodige stikstofbeleid van een kabinet dat het belang van de agro-lobby boven dat van de natuur of de rest van Nederland stelt.

Hoogachtend,

Namens MOB,

ir. E.J.L. den Brok